

DOI 10.36074/logos-09.04.2021.v1.20

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОСЯГАННЯ НА ТЕРИТОРІАЛЬНУ ЦІЛІСНІСТЬ І НЕДОТОРКАНІСТЬ У ЗАКОНОДАВСТВІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Томчук Інна Олександрівна

канд. юрид. наук, завідувач кафедри права
Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

ORCID ID: 0000-0001-9234-043X

Картавцев Валерій Степанович

канд. юрид. наук, професор, доцент кафедри права
Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

Масира Максим Миколайович

здобувач вищої освіти юридичного відділення
Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

УКРАЇНА

Нині питання національної безпеки України постає справжньою проблемою для держави. Події, які відбуваються в нашій країні, показують деяку недосконалість законодавчої бази у сфері забезпечення національної безпеки, в тому числі кримінальної відповідальності, яка передбачена за посягання на територіальну цілісність та недоторканість. А так як саме територія є однією із головних ознак державності, на нашу думку, дане питання потребує детального вивчення.

У ч. 3 ст. 2 Конституції України зазначено: «Територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою», чим визначається неможливість посягання на територіальну цілісність і недоторканість України. У разі скоєння суспільно небезпечних винних дій, які порушують вищезазначену конституційну норму, особу, що їх вчинила притягують до кримінальної відповідальності, передбаченої статтею 110 Кримінального кодексу України (далі – КК України). Територія України, на яку можуть бути направлені протиправні дії, окреслена державним кордоном України, який визначається Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [1].

Погоджуємося з Д.С. Чернюк, який вважає, що ст. 110 КК України є актуальною в процесі охорони основ національної безпеки України, але потребує модернізації. Диспозиції даної статті розроблені на високому рівні, адже містять добре описані ознаки посягання на територіальну цілісність та недоторканість України [2].

Наприклад, у Кримінальному кодексі Російської Федерації передбачена відповідальність лише за заклики до вчинення дій, направлених на порушення територіальної цілісності, самі ж дії, направлені на досягнення цієї мети, спеціально уповноважені служби, очевидно, кваліфікують за іншими статтями. Так в диспозиції ст. 280-1 Кримінального кодексу Російської Федерації передбачено:

«Стаття 280-1. Публічні заклики до здійснення дій, спрямованих на порушення територіальної цілісності Російської Федерації.

1. Публічні заклики до здійснення дій, спрямованих на порушення територіальної цілісності Російської Федерації, вчинені особою після притягнення її до адміністративної відповідальності за аналогічні дії протягом року.

2. Ті ж діяння, вчинені з використанням засобів масової інформації або електронних або інформаційно-телекомунікаційних мереж (включаючи мережу «Інтернет»)» [3].

Максимальне покарання за такі дії за ч.1 передбачене у виді позбавлення волі на строк до 4 років.

У Кримінальному кодексі Республіки Польща, навпаки, у диспозиціях статті, що передбачає посягання на територіальну цілісність держави, передбачено лише відповідальність за дії, направлені на досягнення цієї мети і не зазначена відповідальність за заклики до таких дій:

«Стаття 127. § 1. Хто, маючи на меті позбавлення незалежності, відокремлення частини території або насильницьку зміну конституційного ладу Республіки Польща, вживає у змові з іншими особами діяльність, безпосередньо спрямовану на здійснення цієї мети» [4].

У Кримінальному кодексі Грузії, а саме у ст. 308, також не передбачена відповідальність за заклики до зміни території держави, але чітко зазначені наслідки таких дій правопорушників:

«Стаття 308. Порушення територіальної недоторканості Грузії.

1. Дії проти Грузії, спрямовані на передачу іноземній державі всієї території Грузії або частини або відділення від території Грузії її частини.

2. Ті самі діяння, що спричинили втрату всієї території Грузії або її частини або інші тяжкі наслідки» [5].

Якщо порівнювати диспозиції ст. 110 ККУ та відповідні диспозиції статей кримінального законодавства інших країн, де передбачені посягання на територіальну цілісність цих держав, то можна зробити висновок, що наш законодавець підійшов більш відповідально щодо цього.

Натомість, слід звернути увагу на недосконалість диспозиції ч. 2 ст. 110 КК України, в якій зазначено: « 2. Ті самі дії, якщо вони вчинені особою, яка є представником влади, або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або поєднані з розпалюванням національної чи релігійної ворожнечі» [6].

У даній диспозиції як кваліфікуючу ознаку передбачили вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб, ігноруючи при цьому інші форми співучасті у злочині, а саме: група осіб, організована група та злочинна організація. Виходячи із зазначеного вище можна зробити висновок, що у випадку вчинення злочину в інших формах співучасті, відмінних від вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою, співучасники будуть нести відповідальність за ч. 1 ст. 110 КК України, хоч і з обтяжуючими обставинами. Тому необхідно внести зміни до диспозиції ч. 2 ст. 110 КК України для усунення зазначеного недоліку шляхом включення усіх форм співучасті, передбачених ст. 28 КК України, у диспозицію, але для уникнення переліку усіх форм співучасті, на нашу думку, необхідно об'єднати їх у наступну кваліфікуючу ознаку – вчинення злочину у формах співучасті, передбачених статтею 28 КК України.

Порівнюючи відповідальність за злочини, направлені на зміну території держави за КК України та інших країн, можна зробити висновок, що небезпечність даного злочину оцінюється приблизно однаково. Д.С. Чернюк вважає, що санкції ст. 110 ККУ містять недостатню міру покарання, адже ступінь тяжкості такого небезпечного діяння загрожує загальному існуванню нашої

Батьківщини і повинні відображати адекватну реакцію держави на дані дії. Ще одним недоліком санкцій даної статті, на нашу думку, є невизначена позиція держави з питання застосування до правопорушника додаткового покарання. В усіх трьох частинах ст.110 ККУ в якості додаткового покарання вказано конфіскацію майна, але не вказано, яка саме частина майна підлягає конфіскації і зазначено, що така конфіскація може й не застосовуватися, хоча, особи, які мають намір вчинити або вчиняють злочини, передбачені вказаною статтею КК України, повинні чітко усвідомлювати, які каральні заходи до них будуть застосовані з боку держави.

Висновки. Отримані результати дослідження свідчать про те що, посягання на територіальну цілісність та недоторканність України можуть завдати значної шкоди конституційному ладу та іншим складовим національної безпеки, віддалятимуть нашу державу від досягнення сучасних ідеалів демократичної, унітарної та суверенної держави й суспільства, а тому посягання на ці блага є найбільш небезпечними як для самої держави, так і для суспільства й кожного його члена.

Порівнюючи відповідальність за злочини, направлені на зміну території держави за КК України та інших країн, можна зробити висновок, що небезпечність даного злочину оцінюється приблизно однаково. Норма ст. 110 КК України потребує змін та доповнень стосовно кваліфікуючих ознак злочину та призначення більш суворого покарання за такі дії.

Список використаних джерел:

- [1] Конституція України. № 254. (1996). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.
- [2] Чернюк, Д.С. (2015). Кримінально-правове забезпечення територіальної цілісності і недоторканості України: порівняльний аналіз із зарубіжним законодавством. *Часопис Київського університету права*, (3), 411-413. Вилучено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkur_2015_3_98.
- [3] Кримінальний кодекс Російської Федерації. № 63. (2020). Вилучено з http://ips.pravo.gov.ru/?docbody=&link_id=2&nd=102041891.
- [4] Кримінальний кодекс Республіки Польща. № 88. (1997). Вилучено з <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download>.
- [5] Кримінальний кодекс Республіки Грузії. № 2287. (1999). Вилучено з <https://matsne.gov.ge/ka/document>.
- [6] Кримінальний кодекс України. № 2341-III. (2021). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

DOI 10.36074/logos-09.04.2021.v1.21

ПРИНЦИПИ СПАДКУВАННЯ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Смертюк Марія Богданівна

здобувач вищої освіти юридичного факультету
Національний університет біоресурсів природокористування України

Горіславська Інна Вікторівна

канд. юрид. наук, доцент кафедри цивільного та господарського права
Національний університет біоресурсів природокористування України

УКРАЇНА

Кожна країна відрізняється особливостями спадкування як за законом, так і за заповітом. Беручи до уваги, значний вплив англійського права на розвиток права в цілому в світі, важко переоцінити важливість дослідження та аналізу чинних правових механізмів регулювання суспільних відносин і спадкування зокрема. Враховуючи процес євроінтеграції України, на сьогодні важливим питанням є приведення правових норм до відповідності із загальними нормами європейського та міжнародного права [1, с. 668].

Процес спадкування у Сполученому Королівстві розпочинають із затвердження судом заповіту чи отримання спеціального повноваження (дозволу) на управління майном померлої особи в разі відсутності заповіту. На відміну від України, де нотаріуси посвідчують заповіти, а потім ведуть спадкову справу, в Сполученому Королівстві проблему спадкування вирішує суд. Клопотання (заява) про надання законного права розпоряджатися чиеюсь власністю, грошима, майном (нерухомістю) після смерті особи називається клопотанням (заявою) про затвердження заповіту судом (applying for probate). Якщо заповіт існує, то варто отримати «затвердження заповіту» (grant of probate). У разі відсутності заповіту потрібно звернутися до суду за отриманням повноваження (дозволу) на управління майном померлої особи (letters of administration) [2, с.55].

Серед них перший принцип ґрунтується на тому, що податковий статус померлого залежить від того, чи все його майно включає активи тільки у Великій Британії, чи й у всьому світі. Майно тих, хто народився, або проживає і є податковим резидентом у Великій Британії щонайменше 15 з останніх 20 років, може складатися з банківських рахунків та активів у всьому світі. У всіх інших випадках, тобто коли особа народилася за межами Великої Британії і з останніх 20 років проживала менше 15 років у Сполученому Королівстві, майно може складатися тільки з активів, що базуються у Великій Британії.

Наступний принцип характеризується тим, що податок на спадщину у Великобританії становить 40%, але з цього правила є винятки. Тільки подружжя успадковує спадщину без оподаткування. Усі інші спадкоємці повинні сплатити податок за свою частку спадщини до її розподілу.

Третій принцип полягає в тому, що британське законодавство не вважає подарунки понад 3000 фунтів стерлінгів, зроблені померлим протягом останніх 7 років їхнього життя, власністю бенефіціара. Якщо дарувальник помирає протягом 3 років після того, як подарував будь-яке майно іншій особі, отримувач повинен сплатити повний податок на спадщину в розмірі 40%. Починаючи з третього року, кожного року податок, який ви повинні сплатити за подарунок